

Høringsuttalelse til revisjon av konsesjonsvilkår Storglomfjordutbyggingen

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs		02.06.2025
Kommunestyret		17.06.2025

Kommunedirektørens innstilling

Rana kommune sender høringsuttalelse til revisjon av konsesjonsvilkår for Storglomfjordutbyggingen som beskrevet i saksframlegget.

Vedlegg

- 1 Revisjonsdokument. Revisjon av konsesjon for Storglomfjordutbyggingen.

Sammendrag

Revisjonsdokumentet for reguleringen av Storglomfjordutbyggingen er på høring. Reguleringen som omfattes av vilkårsrevisjonen består av Svartisen og Glomfjord kraftverk, og magasinene Storglomvatn, Øvre Navervatn og Nedre Navervatn. Reguleringen påvirker vannføringen i Blakkåga som videre renner ut i Ranelva via Langvatnet.

Rana kommune mener det er svært viktig at ikke vannføringen i Blakkåga reduseres slik at det kan medføre utfordringer med å opprettholde den foreslåtte minstevannføringen over Reinforsen, og at man har tilstrekkelig vannføring for å bevare miljøverdiene i Blakkåga og elvedeltaene i samløpet mellom Blakkåga og Røvassåga, og i utløpet til Langvatnet.

Bakgrunn og historikk

Storglomfjordreguleringen ligger i kommunene Meløy, Beiarn, Rana, Gildeskål og Rødøy. Reguleringen som omfattes av vilkårsrevisjonen består av Svartisen og Glomfjord kraftverk, og magasinene Storglomvatn, Øvre Navervatn og Nedre Navervatn. Statkraft har reguleringskonsesjonene, eier fallrettighetene og er ansvarlig for drift og vedlikehold av anleggene. Nordland fylkeskommune er medeier i Svartisen kraftverk.

NVE mottok krav om revisjon av konsesjonsvilkårene fra Meløy kommune i 2020 og utfyllende kravdokument i 2022. NVE åpnet vilkårsrevisjonen 20. februar 2024.

På bakgrunn av krav fra Meløy og føringer fra NVE har Statkraft utarbeidet et revisjonsdokument som bl.a. beskriver reguleringene og vurderer de ulempene man er kjent med. Revisjonsdokumentet legges nå ut til offentlig høring. Revisjonsdokumentet og høringsuttalelsene til dette vil utgjøre en viktig del av grunnlaget for å fastsette reviderte vilkår.

Vilkårsrevisjoner har som formål å bedre miljøtilstanden i regulerte vassdrag.

Alle dokument i revisjonssaken kan leses på NVE sin hjemmeside her:

<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=8561&type=V-1>

Fakta og saksinformasjon

Om Blakkåga

I Rana kommune er øvre del av Blakkåga og Bogvassbekken overført til Storglomvatn via østoverføringen. Like nedstrøms inntakene er vannføringen betydelig redusert. Denne strekningen er preget av bratte fall og utilgjengelige juv. Reduksjonen i vannføring blir imidlertid gradvis mindre etter hvert som tilsig fra restfeltet gjør seg gjeldende. Fra samløpet mellom Bogvassbekken og Blakkåga bidrar Øvre Fossbekken med en ikke uvesentlig restvannføring. På strekningen nedstrøms samløpet er det jevnt fall og stort innslag av løsmasser. Like oppstrøms samløpet med elva fra Fingerbreen er det en fjellterskel, som naturlig skaper et visst vannspeil, hvor det i 2005 ble vurdert å bygge en terskel i forbindelse med en terskel- og biotopiltaksplan. En terskel ved denne lokaliteten vurderes imidlertid kun å gi en ubetydelig økning av vanndekt areal, og vil kun ha marginale visuelle og biologiske effekter. Etter samløpet med elva fra Fingerbreen har Blakkåga en betydelig restvannføring, som utgjør over 40 % av årsmiddelvannføringen før utbygging. I revisjonsdokumentet står det at Blakkåga har et stort restfelt før elven når Langvatnet og deretter Leirfossen, som er øverst på anadrom strekning, omtrent 40 kilometer nedenfor bekkeinntakene.

I 1991 ble det utarbeidet en sakkyndig uttalelse om utbyggingens innvirkning på vanntemperatur-, is og klimaforholdene langs Blakkåga. Konklusjonen var at Storglomfjordutbyggingen har liten eller ingen merkbar innvirkning på vanntemperatur eller is- og klimaforholdene i og langs Blakkåga på den bebodde strekningen i Røvassdalen mellom Bjørnfossen og Langvatnet.

I Vann-nett er 156-279-R Blakkåga midtre definert som en sterkt modifisert vannforekomst fordi Bogvasselva og store deler av Blakkåga er overført til Storglomvatn. Dagens tilstand er moderat økologisk potensiale, og dette er også miljømålet. Ingen tiltak er oppført på vannforekomsten.

Blakkåga er ikke nasjonalt laksevassdrag, men renner ut i Ranelva (via Langvatnet), som er et nasjonalt laksevassdrag.

Elvedeltaet ved Blakkågas samløp med Røvassåga og Svartisåga er gitt svært viktig verdi i Miljødirektoratets Naturbase. Elvedeltaet i utløpet til Langvatnet har verdi viktig. Verdibegrunnelse er at lokaliteten er et sjeldent strandområde med mange typer naturelement på et lite område. Området utgjør bl.a. verdifulle raste-, yngle- og beiteområder for andefugl og andre våtmarksfugler.

Sedimenttransporten i Blakkåga er et viktig moment for opprettholdelse av deltaområdene.

Blakkådalen er i besøksstrategien for verneområdene på Saltfjellet listet opp som en av de 9 innfallsporene til nasjonalparken, hvor dette er en av de litt enklere startpunktene (settes kun opp hovedplakat og relevant temaplakat for nasjonalparken og tilgrensede verneområder).

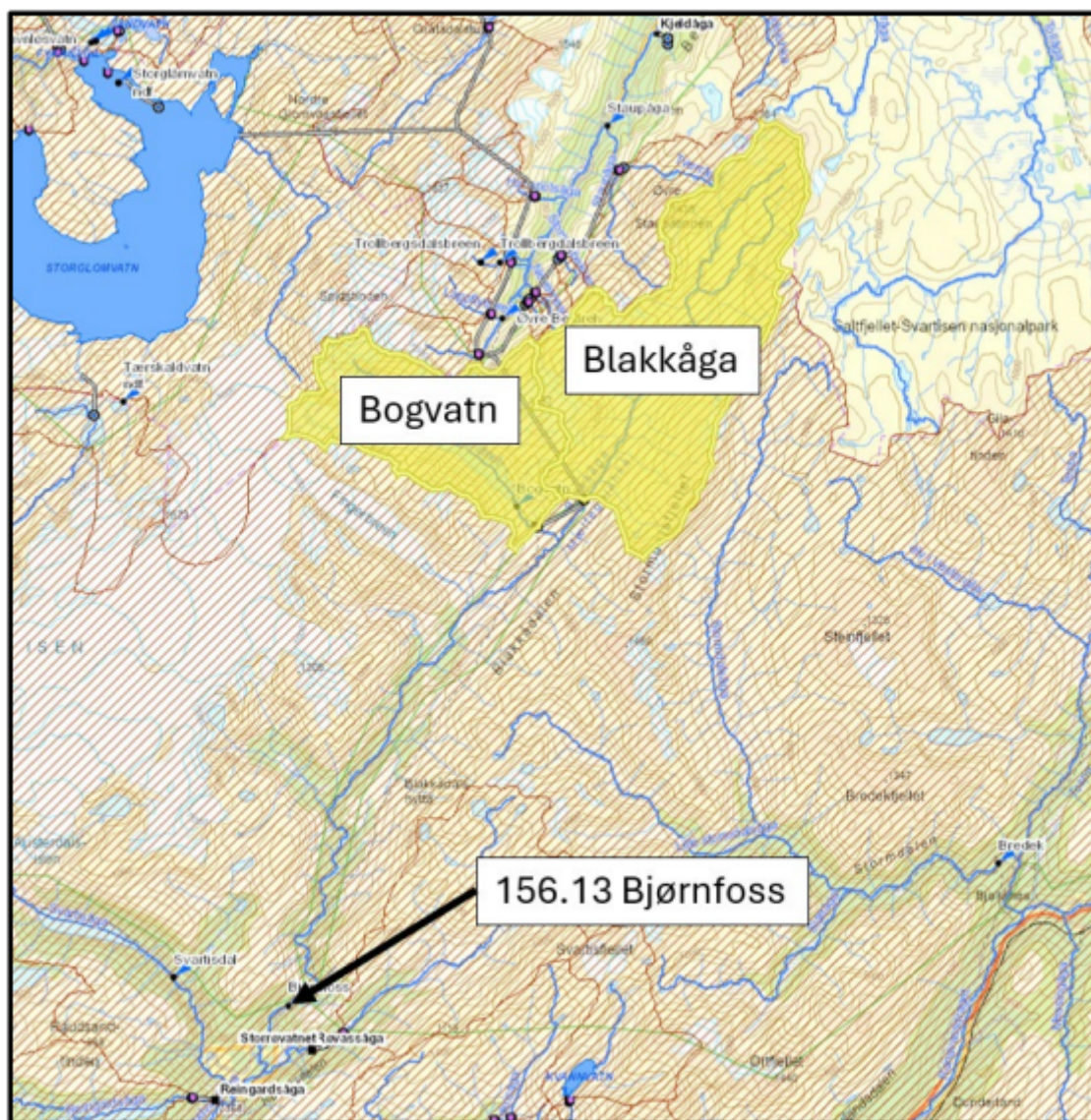
Blakkådalen er kartlagt som et viktig friluftsområde med beskrivelsen fjelldal avgrenset av alpine fjell og isbre. Større sammenhengende uberørt områder med spektakulær utsikt til Svartisen.

Det som angår Rana kommune i reguleringen

Reguleringen som omfattes av vilkårsrevisjonen består av to kraftverk, tre magasin og har et nedbørsfelt på omtrent 860 km². Det er 56 bekkeinntak/delfelter som overføres til Storglomvatn og Svartisen kraftverk.

Mye av vannet som utnyttes kommer fra isbreen Svartisen, men det er også overført vann fra Beiarelva og Ranavassdraget.

Det oppgis to ulike prosenter over mengde fraført tilsig til Blakkåga. På side 33 i revisjonsdokumentet står det at to delfelter er overført fra Blakkåga til Storglomvatn via øst-overføringen, se Figur 4.20. Omtrent 3 kilometer ovenfor samløpet med Raudvassåga i Ranavassdraget ligger målestasjonen 156.13 Bjørnfoss. Denne målestasjonen har observasjoner for perioden 1954 til d.d. Dette er en observasjonsperiode som dekker en lang periode før påvirkning av Storglomfjordreguleringen og en lang periode etter. Observasjonene viser at 25 % av tilsiget er fraført Blakkåga oppstrøms målestasjonen 156.13.

Figur 4.20 Fraførte delfelter Blakkåga, oppstrøms målestasjon 156.13 Bjørnfoss

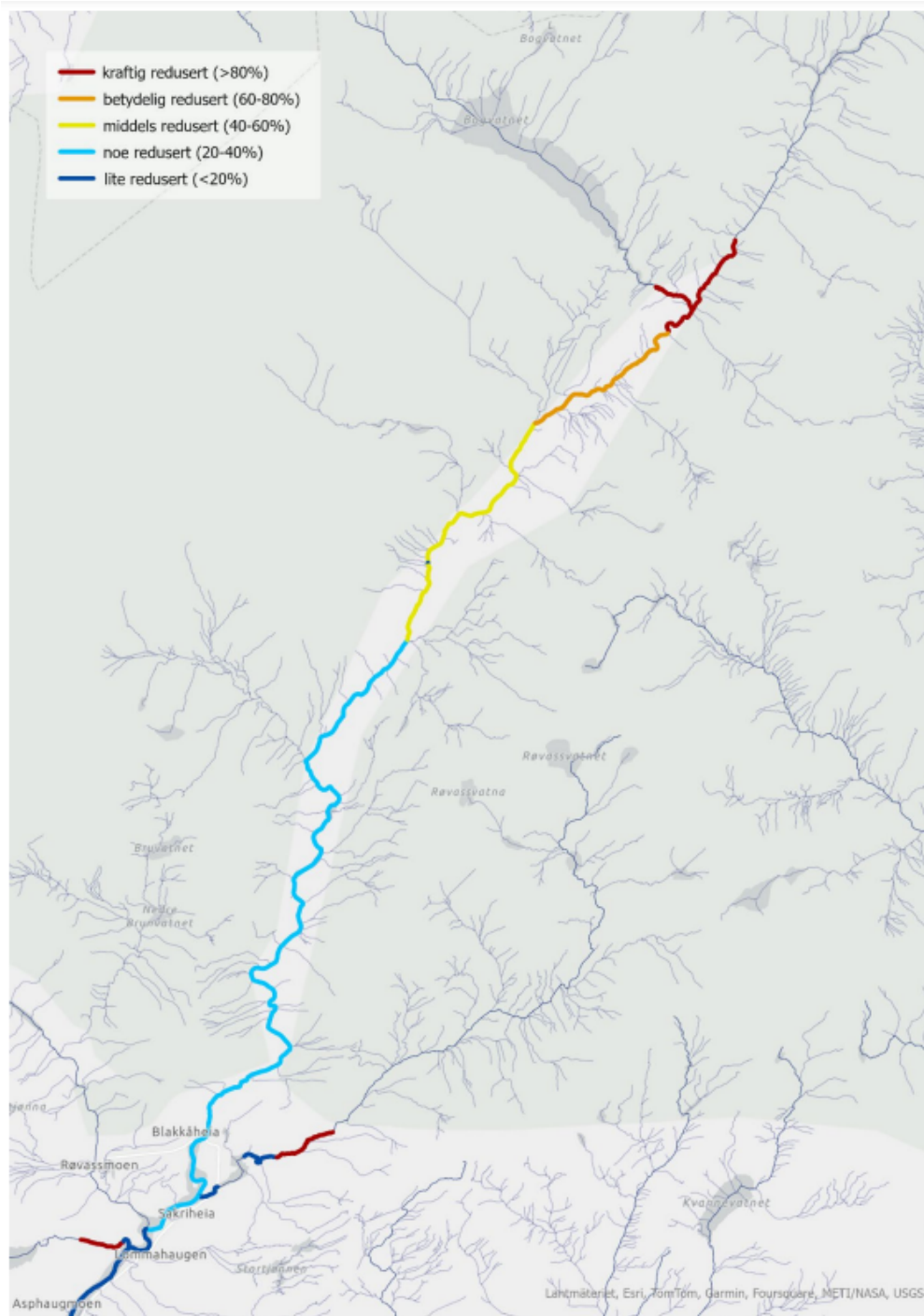
Det er i hovedsak vannføring sommerstid som er fraført Blakkåga etter regulering. Vinterstid har reguleringen i mindre grad påvirket vannføringen nedstrøms.

På side 76 i revisjonsdokumentet står det at gjennom to bekkeinntak (se Figur 8.9) frafører reguleringen omtrent 31 % av tilsiget i Blakkåga, målt ved Bjørnfoss målestasjon. Blakkåga har som følge av reguleringen fått lavere middelvannføring, lavere maksimalvannføring, og høyere vanntemperatur på sommeren. Vannføringen på vinteren er i svært liten grad påvirket av reguleringen. Figur 8.10 viser at elvestrekningene nærmest bekkeinntakene er kraftig til betydelig redusert og at det er mye resttilsig som gjør at elvestrekningene nedstrøms Fingerbreen kun er middels til noe redusert. Vannføringsreduksjonen får gradvis mindre betydning etter hvert som tilsig fra restfeltet, dvs. det uberørte nedbørfeltet nedstrøms inntakene, gjør seg gjeldende.

I gjeldende reguleringsbestemmelser for Storglomfjordreguleringen er det ingen vilkår om minstevannføring på elvestrekninger som er påvirket av reguleringen.

Figur 8.9 Kartutsnitt av bekkeinntakene i Blakkåga. De gule prikkene viser bekkeinntaket og den blå linja skisserer hvor takrenna/østoverføringen går.

Figur 8.10 Oversiktskart over redusert vannføring i Blakkåga

Eventuelle vilkår om minstevannføring Blakkåga vil innebære vannslipp fra bekkeinntak. Bekkeinntak er utformet slik at vann fra en bekk eller elv renner til et inntak og blir derfra ført til et magasin eller til kraftverket via en såkalt takrenne. Takrenna tar imot vann fra flere bekkeinntak.

Bekkeinntakene tar inn vann som kommer ovenfra og turrlegger elvestrekningen nedstrøm. Bekkeinntakene har ulik utforming, men har ingen eller svært liten lagringskapasitet. I tørre perioder, som om vinteren, er det ikke vann å slippe forbi. Det betyr at når vannføringen er lav i elvene vil også vannføringen i bekkeinntakene være lav. En slippanordning fra et

bekkeinntak kan ikke bidra med mer vann enn tilsiget. Det betyr at det er begrenset hvor mye vann bekkeinntakene kan bidra med til minstevannføring gjennom året.

Statkraft mener det er liten nytte ved etablering av minstevannføring i Blakkåga. Området er vanskelig tilgjengelig for turister og elven har betydelig restfelt og vannføring i sommerperioden. De gangene det er behov for vannslipp er det lite tilgjengelig vann i bekkeinntakene. Figur 8.11 i revisjonsdokumentet viser at fast slipp fra bekkeinntak vi gi liten endring i vannføringen på sommeren og nesten ingen endring på vinteren. Etablering og drift av arrangement for vannslipp vil være krevende både i anleggsfase og driftsfase. Etablering vil føre til inngrep i nasjonalpark/naturreservat, både knyttet til anleggene og fremføring av strøm.

Statkraft mener at minstevannføring i Gråtåga, Blakkåga og Engabreelva kan ha positiv landskapseffekt i området rett nedstrøms bekkeinntaket om sommeren, men vil ha begrenset påvirkning lengre ned i vassdraget og liten økologisk effekt ettersom bekkeinntakene vil tørke ut på vinteren. Statkraft mener det ikke bør innføres vilkår om minstevannføring i disse vassdragene.

Blakkåga er ikke prioritert i den regionale vannforvaltningsplanen og er ikke godkjent med miljømål som kan medføre krafttap.

Tidligere prosess for småkraftverk i Blakkåga

NVE sendte i 2014 åtte søknader om småkraftverk i Rana kommune på høring samtidig. Blakkåga kraftverk var en av disse.

Høringsuttalelsen som ble vedtatt i MPR den 25.06.2014 var:

«Rana kommune kan ikke anbefale en utbygging av Blakkåga kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kraftledninger som omsøkt i søknad datert 31.01.2014. Førre-var-prinsippet i Naturmangfoldlovens §9 må komme til anvendelse. Dette gjelder spesielt i forhold til konsekvenser for deltaområdet, men også vannmiljø samt det forhold å ta ut vann i Blakkåga før revisjon av konsesjonsvilkårene for utbyggingene på nordsiden av Saltfjellet er avklart».

NVE fattet vedtak den 03.07.2015 der NVE gir HelgelandsKraft AS tillatelse til å bygge Blakkåga kraftverk. Miljø-, plan- og ressursutvalget fattet vedtak den 20.08.2015 om at NVE sitt vedtak skulle påklages. NVE vurderte klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre sitt vedtak, og sendte klagesaken til departementet i brev av 21.10.2015. Klagen fra Rana kommune og Forum for Natur og Friluftsliv Nordland ble ikke tatt til følge. Departementet opprettholdt NVEs vedtak av 3.7.2015 om å gi konsesjon til Blakkåga kraftverk.

Bakgrunnen for klagen fra Rana kommune var at det var registrert stor motstand mot prosjektet fra de øvrige høringsparter, og generelt at det ble foreslått ytterligere utbygging av vassdragsnaturen i Rana kommune. For kommunen var det for Blakkåga vannmiljøet, det naturforvaltningsmessige og ikke minst hensynet til elvedeltaet som var utslagsgivende. I Blakkåga er det naturtype bekkekløft og Rana kommune mente at utbyggingen ikke var forenelig med en bærekraftig forvaltning av denne naturtypen.

Dette kraftverket er ikke bygd og fristen for utbygging er gått ut.

Vurdering

Blakkåga er ikke et nasjonalt laksevassdrag, men renner ut i Ranelva, som er et nasjonalt laksevassdrag. Her pågår det en prosess med revisjon av konsesjon. I NVEs innstilling anbefaler NVE å videreføre dagens minstevannføringsregime i Ranelva nedstrøms Reinforsen, med den endringen at det, så langt det er mulig, skal slippes 10m³/s i perioden 15. september til 20. mai. I den resterende tiden skal minstevannføringen være minimum 20 m³/s.

I innstillingen fra NVE står det under vurdering og anbefaling:

«Statkraft mener at et slipp av 10 m³/s er vanskelig i år hvor tilsiget i Ranelva er lite. Da er ikke magasinkapasiteten i Langvatn stor nok til å opprettholde kravet gjennom hele perioden. Vinteren 2020/2021 trekkes frem av Statkraft som et eksempel på et slikt år. NVE har sett på oppdaterte magasinfyllingskurver for Langvatn (se Figur 18). Figuren viser at Langvatn ligger høyere de aller fleste år, og at 2021 var av unntakene. Videre har vi sett på vannføringen på Reinforsen i perioden 2010 til 2021 (Figur 19) og denne viser at 2021 var det eneste året i denne perioden det ikke var mulig å opprettholde 10 m³/s gjennom vinteren.»

Rana kommune mener derfor det er svært viktig at ikke vannføringen i Blakkåga reduseres slik at det kan medføre utfordringer med å opprettholde denne minstevannføringen over Reinforsen, og at man har tilstrekkelig vannføring for å bevare miljøverdiene i Blakkåga og elvedeltaene i samløpet mellom Blakkåga og Røvassåga, og i utløpet til Langvatnet.

I revisjonsdokumentet står det at Blakkåga har et stort restfelt før elven når Langvatnet og deretter Leirfossen, som er øverst på anadrom strekning, omtrent 40 kilometer nedenfor bekkeinntakene. Det antas at det her menes Reinforsen. Vi gjør i så fall oppmerksom på at dette er ikke grensen for anadrom strekning, men at laksetrappa i Reinforsen er stengt.

I kap 8 i revisjonsdokumentet står det Statskrafts vurdering av innkomne krav. Alle innkomne krav er fra Meløy kommune. Statkraft skriver at Rana kommune ikke har fremmet krav om minstevannføring i Blakkåga, og har ikke sendt sin vurdering av kravet fra Meløy kommune. Rana kommune har ikke fått dette tilsendt og har ikke hatt muligheten til å kommentere kravet fra Meløy. Vi kan ikke se at vi har mottatt noen dokument i denne saken tidligere, foruten invitasjon fra NVE til et orienteringsmøte den 06.05.2024. Rana kommune deltok på det møtet digitalt.

Konklusjon

Rana kommune mener det er svært viktig at ikke vannføringen i Blakkåga reduseres slik at det kan medføre utfordringer med å opprettholde denne minstevannføringen over Reinforsen, og at man har tilstrekkelig vannføring for å bevare miljøverdiene i Blakkåga og elvedeltaene i samløpet mellom Blakkåga og Røvassåga, og i utløpet til Langvatnet.